

آشنایی با ساختار و نظام تدوین

برنامه های پنج ساله توسعه کشور

با محوریت احکام فناوری اطلاعات

علیرضا زارعی دولت آبادی

کمیسیون استاندارد و تدوین مقررات

سازمان نظام صنفی رایانه ای استان تهران

آنچه با هم مرور خواهیم کرد ...

- طرح مسئله
- مروری بر ساختار برنامه پنجم توسعه
- احکام فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه پنجم توسعه
- آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه
- آسیب شناسی نظام برنامه ریزی کشور
- جمع بندی و پیشنهاد اقدامات اجرایی

- در راستای تحقق فعالیت های پیش بینی شده در محور ۶ برنامه های کمیسیون استاندارد در سال ۹۳-۹۴ با موضوع **تدوین مقررات و الزامات** و بر اساس مصوبه جلسه هشتم مورخ ۱۵ اردیبهشت ماه با هدف **فعال سازی نقش و مشارکت سازمان نصر تهران در فرایند تدوین برنامه ششم توسعه** مقرر شد اسناد برنامه ششم بررسی و گزارش خلاصه ای از فرایند و ساختار نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه کشور در جلسه برای اعضا ارائه و در ادامه در خصوص فعالیتها و اقداماتی که کمیسیون (سازمان) در این ارتباط می تواند انجام دهد بحث و تبادل نظر شود.

مروری بر ساختار برنامه پنجم توسعه

- قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۴) مشتمل بر ۲۳۵ ماده و ۱۹۲ تبصره و در ۹ فصل تدوین و پس از تصویب در جلسه علنی پانزدهم دیماه ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد و از سوی ریاست وقت مجلس به دولت ابلاغ گردید.

مروری بر ساختار برنامه پنجم توسعه

ردیف	موضوع	مواد مرتبط	تعداد مواد	محورهای موضوعی
فصل اول	فرهنگ ایرانی اسلامی	۱ - ۱۴	۱۴	
فصل دوم	علم و فناوری	۱۵ - ۲۳	۹	
فصل سوم	خدمات اجتماعی	۲۴ - ۴۵	۲۲	بیمه های اجتماعی، سلامت، قوانین حمایتی و توانمند سازی، سرمایه های اجتماعی، جوانان و خانواده، ایثارگران و ...
فصل چهارم	نظام اداری و مدیریت	۴۶ - ۶۸	۲۳	فناوری اطلاعات، نظام اداری
فصل پنجم	توسعه اقتصادی	۶۹ - ۱۷۷	۱۰۹	بهبود فضای کسب و کار، بهره وری، اشتغال، ارز، پول و بانک، تجارت، سرمایه گذاری خارجی، مناطق آزاد، اصلاح نظام مالیاتی و ...
فصل ششم	توسعه منطقه ای	۱۷۸ - ۱۹۴	۱۷	
فصل هفتم	دفاعی، سیاسی و امنیتی	۱۹۵ - ۲۱۰	۱۶	
فصل هشتم	حقوقی و قضایی	۲۱۱ - ۲۱۲	۲	
فصل نهم	بودجه و نظارت	۲۱۳ - ۲۳۵	۲۳	

مروری بر ساختار برنامه پنجم توسعه

- برنامه پنجم توسعه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور، **گام دوم از نظام برنامه ریزی کشور در جهت دستیابی به اهداف چشم انداز بیست ساله** بود. نگاه مسئولانه به احکام برنامه و تلاش برای تحقق آنها در مهلت زمانی تعیین شده می توانست رسالت برنامه و آنچه مورد نظر قانون گذار بوده را تا حد قابل قبولی تامین نماید. بدون شک تحقق جایگاه دوم منطقه در فناوری که **آرمان سند چشم انداز ۱۴۰۴** است بدون توجه به فناوری اطلاعات و ارتباطات قابل دستیابی نخواهد بود.

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

- از مجموع ۲۳۵ ماده برنامه پنجم توسعه در بیش از ۳۲ ماده احکام مرتبط با فناوری اطلاعات پیش بینی شده بود و از این میان قانونگذار به اجرای ۴۷ حکم طی دو سال اول برنامه به صورت مشخص تصریح نموده است. اینها همه ناشی از این موضوع است که فناوری اطلاعات و ارتباطات به واسطه نقش موثری است که در همه عرصه های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی دارد. در سیاست های ابلاغی رهبری نظام برای تدوین برنامه پنجم نیز ۵ موضوع مستقیم با فاوا مورد تاکید قرار گرفته است.

سیاست	شماره بند
استفاده بهینه از فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی برای تحقق اهداف فرهنگی نظام	۵
بهبود فضای کسب و کار در کشور با تاکید بر ثبات محیط اقتصادی کلان، فراهم آوردن زیرساخت های ارتباطی، اطلاعاتی، حقوقی، علمی و فناوری مورد نیاز، کاهش خطر پذیری های کلان اقتصادی، ارائه مستمر آمار و اطلاعات به صورت شفاف	۲۱-۳
تکمیل بانک اطلاعات مربوط به افشار دو دهک پایین درآمدی و بهنگام کردن مداوم آن	۲۴-۲
تامین برخورداری آحاد جامعه از اطلاعات اقتصادی	۳۴-۴
ایجاد سامانه یکپارچه نرم افزاری، توسعه علوم و فناوری های مرتبط با حفظ امنیت سامانه های اطلاعاتی به منظور صیانت از حریم فضای تبادل اطلاعات، تقویت فنی برای مقابله با تخلفات در فضاهای رایانه ای و صیانت از حریم فردی و عمومی	۴۲-۳

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

- پس از ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنجم از سوی رهبری نظام، دو دسته سیاست های دیگر نیز مرتبط با حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات ابلاغ گردید که می بایستی در تدوین احکام برنامه مورد توجه قانونگذاران قرار می گرفت:
- **سیاست های نظام اداری کشور** که به نوعی وابسته به تحقق دولت الکترونیک است
- **سیاست های کلی امنیت فضای تولید و تبادل فناوری اطلاعات و ارتباطات** که در ۹ بند خط مشی و جهت گیری نظام را در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات تعیین کرده است و راهنمای دستگاه های اجرایی، قانون گذار و نظارتی در بخش فاوا به شمار می روند.

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

۱. ایجاد نظام جامع و فراگیر در سطح ملی و سازوکار مناسب برای امن‌سازی ساختارهای حیاتی و حساس و مهم در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات و ارتقای مداوم امنیت شبکه‌های الکترونیکی و سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی در کشور به‌منظور:

- استمرار خدمات عمومی

- پایداری زیرساخت‌های ملی

- سیانت از اسرار کشور

- حفظ فرهنگ و هویت اسلامی - ایرانی و ارزش‌های اخلاقی

- حراست از حریم خصوصی و آزادی‌های مشروع و سرمایه‌های مادی و معنوی

۲. توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات با رعایت ملاحظات امنیتی

۳. ارتقای سطح دانش و ظرفیت‌های علمی، پژوهشی آموزشی و صنعتی کشور برای تولید علم و فناوری مربوط به امنیت فضای اطلاعاتی و ارتباطی (افتا)

۴. تکیه بر فناوری بومی و توانمندی‌های تخصصی داخلی در توسعه زیرساخت‌های علمی و فنی امنیت شبکه‌های الکترونیکی و سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی

۵. پایش، پیشگیری، دفاع و ارتقای توان بازدارندگی در مقابل هرگونه تهدید در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات

۶. تعامل مؤثر و سازنده منطقه‌ای، جهانی و همکاری و سرمایه‌گذاری مشترک در حوزه‌های دانش، فناوری و امور مربوط به امنیت شبکه‌های الکترونیکی و سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباط با حفظ منافع و امنیت ملی

۷. تعیین نهاد متولی و هماهنگ‌کننده زیر نظر دولت به‌منظور هدایت، نظارت و تدوین استانداردهای لازم برای حفظ و توسعه امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات و تهیه پیش‌نویس قوانین مورد نیاز

۸. فرهنگ‌سازی، آموزش و افزایش آگاهی و مهارت‌های عمومی در حوزه افتا

۹. رعایت موازین شرعی و مقررات قانونی مربوط به حفظ حقوق فردی و اجتماعی در اجرای این سیاست‌ها

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

فهرست برخی از مهمترین اقداماتی که به استناد قانون برنامه پنجم توسعه می باستی در **سال اول برنامه** انجام و اجرا می شدند: (۱۱ ماده و ۲۳ حکم که بیش از ۱۸ نهاد و دستگاه دولتی متولی انجام آن بوده اند)

شرح اقدام اجرایی مورد انتظار (پایان سال اول برنامه)	مشخصات
تدوین کلیه استانداردهای لازم برای خط و زبان فارسی و تاریخ هجری شمسی	ماده ۳ تبصره یک
تهیه آیین نامه اجرایی حمایت از صنعت فناوری اطلاعات و تصویب آن در هیات وزیران	ماده ۴۶ بند الف
تهیه نقشه جامع دولت الکترونیک به گونه ای که ارائه خدمات دولتی ممکن در پایان برنامه از طریق سامانه الکترونیکی انجام پذیرد	ماده ۴۶ بند ج
تهیه الگو و استانداردهای اطلاعات شرکت ها و موسسات ثبت شده با ذکر مشخصات سهامداران، اعضا هیات مدیره، شناسه ملی و ... با قابلیت جستجو و دسترسی همگانی	ماده ۴۶ بند و
فراهم نمودن امکان احراز صحت اسناد و اطلاعات ارائه شده توسط مشتریان به بانک ها به صورت الکترونیکی از طریق وزارت کشور و قوه قضاییه	ماده ۹۰
در اختیار قراردادن پایگاه های اطلاعاتی مودیان مربوط به دستگاه های اجرایی و نهادهای عمومی به سازمان امور مالیاتی	ماده ۱۲۰
تدوین استانداردها و دستورالعمل های لازم برای امنیت فضای تبادل اطلاعات	ماده ۲۳۱ تبصره یک

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

فهرست برخی از مهمترین اقداماتی که به استناد قانون برنامه پنجم توسعه می باستی در **سال دوم برنامه** انجام و اجرا می شدند: (۶ ماده و ۱۴ حکم که بیش از ۷ نهاد و دستگاه دولتی متولی انجام آن بوده اند)

شرح اقدام اجرایی مورد انتظار (پایان سال دوم برنامه)	مشخصات
ساماندهی برنامه خدمات بیمه سلامت به صورت یکپارچه و مبتنی بر فناوری اطلاعات در تعامل با سامانه پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان	ماده ۳۵ بند ب
ارسال و دریافت الکترونیکی کلیه استعلامات بین دستگاهی و واحدهای تابعه آنها با استفاده از شبکه ملی اطلاعات	ماده ۴۶ جز ۱
تدوین نظام پایش شاخص های فناوری اطلاعات و ارتباطات با هدف ارزیابی شاخص ها و وضعیت در ابعاد ملی، منطقه ای و بین المللی	ماده ۴۶ جز ۳
استفاده از فناوری های نوین نظیر خدمات پشت الکترونیک، امضای الکترونیک و سایر روش ها برای تسهیل در دریافت اظهار نامه مالیاتی و سایر امور مربوط	ماده ۱۲۰ جز ۱
اقدام برای الکترونیکی کردن کلیه مراحل ثبت معاملات در راستای توسعه سامانه یکپارچه ثبت اسناد و املاک و راه اندازی مرکز ملی داده های ثبتی به نحوی که امکان پاسخ آنی و الکترونیک به استعلامات ثبتی و ثبت آنی معاملات با بکارگیری امضا الکترونیکی مطمئن فراهم شود	ماده ۲۱۱ بند ب
در اختیار قراردادن پایگاه های اطلاعاتی مودیان مربوط به دستگاه های اجرایی و نهادهای عمومی به سازمان امور مالیاتی	ماده ۱۲۰
تدوین استانداردها و دستورالعمل های لازم برای امنیت فضای تبادل اطلاعات بگونه ای که حداقل ۵۰ درصد ارزش ریالی تجهیزات و نرم افزارهای افتا از توانمندی شرکت های غیردولتی داخلی تهیه شود	ماده ۲۳۱

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

فهرست برخی از مهمترین احکام پیش بینی شده ذیل ماده ۴۶ قانون برنامه پنجم توسعه

شاخص ها (اقدامات)	نهاد مکلف
اتصال ۶۰٪ خانوارها و کلیه کسب و کارها به شبکه ملی اطلاعات و اینترنت	وزارت ارتباطات
افزایش سهم صنعت نرم افزار و امنیت به میزان ۲٪ تولید ناخالص داخلی	وزارت ارتباطات
تامین و صدور کارت هوشمند ملی چند منظوره برای آحاد مردم	وزارت کشور
ایجاد زیرساخت ملی داده های مکانی (NSDI) در سطوح ملی تا محلی و تدوین معیارها و ضوابط انتشار آنها	معاونت برنامه ریزی
ساماندهی مبالغ واریزی و پرداختی از حساب های دولتی به نحوی که قابل رهگیری باشد	دولت
تدوین نظام پایش شاخص های فناوری اطلاعات و ارتباطات	وزارت ارتباطات
ایجاد پایگاه اطلاعات حقوقی املاک و تکمیل طرح کاداستر	ثبت اسناد
تکمیل و اصلاح پایگاه اطلاعات هویتی به صورتی که شامل کلیه وقایع و صدور گواهی امضا الکترونیکی باشد	ثبت احوال
واگذار کردن کلیه خدمات قابل ارائه در خارج از محیط اداری از طریق دفاتر پیشخوان	کلیه دستگاه های اجرایی
افزایش میزان سرانه پهنای باند مورد نیاز کشور و سایر شاخص های فاوا به گونه ای مطابق سند چشم انداز در پایان برنامه پنجم در رتبه دوم منطقه قرار گرفته باشیم	وزارت ارتباطات

احکام فاوا در برنامه پنجم توسعه

• بسته های اجرایی برنامه پنجم

احکام برنامه های پنجم، به نوعی راهبردهای کلان در هر حوزه بخشی یا فرابخشی را تداعی می کنند. اما برای اینکه راهبردهای کلان به اقدامات و سیاستهای اجرایی تبدیل شود، **قانونگذار در ماده ۲۱۷ برنامه پنجم** با الزام تهیه بسته های اجرایی، تحقق اهداف برنامه را در قالب این بسته ها تدبیر نموده است.

• ماده ۲۱۷

کلیه وزارتخانه ها و موسسات دولتی موظفند برنامه های اجرایی و عملیاتی خود را در قالب بسته های اجرایی برنامه ظرف ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه و جهت تصویب هیات وزیران ارائه نمایند. این بسته ها پس از تصویب مجلس شورای اسلامی **مبنای تنظیم و تصویب بودجه سنواتی دستگاه** قرار می گیرد.

تبصره : بسته اجرایی مجموعه ای از چندین پروژه به هم پیوسته و یا خوشه ای از پروژه های متجانس و به هم مرتبط اولویت دار است که به منظور حل یک مشکل اقتصادی، اجتماعی و یا فرهنگی در چارچوب اهداف برنامه به اجرا در می آید

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• مبانی قانونی تدوین برنامه های میان مدت

قانون برنامه و بودجه به عنوان یکی از قوانین بالادستی، اساس کار تهیه برنامه های توسعه بلند مدت (سند چشم انداز)، برنامه های میان مدت (برنامه های پنجساله توسعه) و برنامه های کوتاه مدت (بودجه های سنواتی) می باشد و در آن مجموعه ای از وظایف برای تدوین برنامه های توسعه ای کشور پیش بینی شده است.

ردیف	تهیه، تدوین و تصویب برنامه	مرجع تصویب	ماده قانونی
۱	تعیین سیاست‌های کلی	مقام معظم رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام	اصل ۱۱۰ قانون اساسی
۲	تعیین اهداف کلی برنامه‌های عمرانی (توسعه میان مدت)	شورای اقتصاد - هیات وزیران	بند ۱ ماده ۳ قانون برنامه و بودجه
۳	تعیین خط مشی‌ها و سیاست‌های برنامه	شورای اقتصاد - هیات وزیران	بند ۲ ماده ۳ قانون برنامه و بودجه
۴	تصمیم‌گیری در خصوص چارچوب کلان برنامه	شورای اقتصاد - هیات وزیران	بند ۳ ماده ۳ قانون برنامه و بودجه
۵	پیشنهاد برنامه	دستگاه‌های اجرایی	ماده ۷ قانون برنامه و بودجه
۶	ایجاد هماهنگی بخشی و منطقه‌ای در شورا های مشترک	کمیته‌های مشترک برنامه‌ریزی	ماده ۱۰ قانون برنامه و بودجه
۷	تلفیق برنامه بر اساس اولویت‌ها	شورای اقتصاد - دولت	ماده ۷ قانون برنامه و بودجه
۸	بررسی و تأیید برنامه	شورای اقتصاد - دولت	ماده ۸ قانون برنامه و بودجه
۹	تصویب برنامه (هدفها - سیاست‌ها - منابع مالی دولت - شرکت‌ها و بخش غیر دولتی برای سرمایه گذاری - اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای)	مجلس شورای اسلامی	بند ۳ ماده ۱ قانون برنامه و بودجه

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• مروری بر برنامه های توسعه بعد از انقلاب اسلامی - برنامه اول (۱۳۶۸ - ۱۳۷۲)

قانون برنامه	ارکان نظام برنامه ریزی	اهداف کلی	هدف اصلی	مدت برنامه
سند اصلی + ۲ پیوست (اهداف و برنامه های بخشی مصوب مجلس + پیوست طرح های عمرانی)	شورای عالی مشورتی از سران قوا و نخست وزیر + ۸ شورای بخشی + ۲۵ شورای برنامه ریزی + ۶ کمیته پوششی (سیاست های مالی و پولی سیاست های روستایی - تهیه تراز مواد و مصالح - امور تشکیلاتی - بررسی طرح ها)	بازسازی و راه اندازی چرخه تولید + توسعه امکانات فیزیکی و زیربنایی + توسعه خدمات اجتماعی دولت + رفع عدم تعادل های عمده مناطق و اقشار	بازسازی اقتصادی کشور در پایان جنگ	۱۳۶۸ - ۱۳۷۲

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• مروری بر برنامه های توسعه بعد از انقلاب اسلامی - برنامه دوم (۱۳۷۴ - ۱۳۷۸)

قانون برنامه	ارکان نظام برنامه ریزی	اهداف کلی	هدف اصلی	مدت برنامه
هدف های کلان کیفی + خط مشی های اساسی و سیاست های کلی + ماده واحده و تبصره ها + هدف های کمی و جداول پیوست	شورای برنامه ریزی امور اقتصادی + ۴ شورای تلفیق + ۱۰ شورای بخشی (۴۰ شورای برنامه ریزی) + ۷ کمیته فرابخشی (ارزی پولی + مالی و بودجه و یارانه ها + تجارت خارجی + خصوصی سازی و ایجاد رقابت + نظام فنی اجرایی + بررسی و تصویب طرحها و پروژه ها + اشتغال)	تثبیت دستاوردهای برنامه اول + ایجاد ثبات در روندهای اقتصادی + کاهش بار سنگین تحولات اقتصادی بر جامعه	تثبیت اقتصادی و ساماندهی بازارهای مختلف	۱۳۷۴-۱۳۷۸

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• مروری بر برنامه های توسعه بعد از انقلاب اسلامی - برنامه سوم (۱۳۸۳-۱۳۷۹)

مدت برنامه	هدف اصلی	اهداف کلی	ارکان نظام برنامه ریزی	قانون برنامه
۱۳۷۹-۱۳۸۳	نهادسازی و اصلاح ساختارها	توسعه اقتصاد رقابتی از طریق: آزاد سازی نظام اقتصادی + شکل گیری نظام تامین اجتماعی + اصلاحات قانونی نهادی + لغو انحصارات برای مشارکت بخش خصوصی + کاهش تصدی گری دولت	شورای اقتصاد + ستاد برنامه + شورای تلفیق برنامه + ۴ شورای تلفیق امور + ۷ شورای فرابخشی (اصلاح نظام اداری + سیاست های اقتصاد کلان و اشتغال و تامین اجتماعی و یارانه ها + آمایش و محیط زیست + توسعه علوم و فناوری + سیاست داخلی + سیاست خارجی و امنیت ملی + فرهنگی)	حوزه های فرابخشی (۱۲ فصل) + امور بخشی (۱۳ فصل) + اجرا و نظارت (۱ فصل) + ۲ جدول تعداد کارکنان و پیش بینی درآمد ارزی صادرات نفت

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• مروری بر برنامه های توسعه بعد از انقلاب اسلامی - برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴)

قانون برنامه	ارکان نظام برنامه ریزی	اهداف کلی	هدف اصلی	مدت برنامه
هفت بخش اهداف کلی + ۹ جداول کمی برنامه (شاخص های اقتصادی اجتماعی فرهنگی و مدیریتی + شاخص های کلان اقتصادی + تولید ناخالص داخلی + پیش بینی واقعی اقتصاد + بودجه عمومی + تراز پرداخت های خارجی + ترازنامه تلفیقی سیسته بانکی + منابع مالی برنامه + پیش بینی عواید نفت + تعداد کارکنان دولت)	تدوین لایحه (هیات دولت + ستاد برنامه + ۷ کارگروه مشترک + ۲۶ شورای برنامه ریزی) / تدوین اسناد ملی توسعه بخشی / فرابخشی / استانی (هیات دولت + ستاد برنامه + شورای تلفیق بخشی / فرابخشی / استانی + ۲۶ شورای برنامه ریزی)	رشد اقتصاد دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی + حفظ محیط زیست ، آمایش سرزمین و توازن منطقه ای + توسعه سلامت ، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی + صیانت از هویت و فرهنگ اسلامی ایرانی + تامین مطمئن امنیت ملی + نوسازی دولت و اثربخشی حاکمیت	رشد پایدار اقتصادی دانایی محور	۱۳۸۴-۱۳۸۸

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• مروری بر برنامه های توسعه بعد از انقلاب اسلامی - برنامه پنجم (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

مدت برنامه	هدف اصلی	اهداف کلی	ارکان نظام برنامه ریزی	قانون برنامه
۱۳۹۰- ۱۳۹۴	پیشرفت عدالت محور	ترویج شیوه زندگی اسلامی + گسترش عدالت همه جانبه و پاسداشت کرامت انسانی + تقویت هویت اسلامی - ایرانی + ایجاد جامعه ای خودباور با محوریت نهاد خانواده + توسعه دانش و فناوری با تاکید بر فناوری اطلاعات + رشد اقتصادی پایدار و عدالت محور + ارتقای بهره وری + اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ + تامین اجتماعی فراگیر و ارتقا سلامت آحاد جامعه + تحکیم امنیت ملی و توسعه روابط خارجی بر مبنای سه اصل عزت، حکمت و مصلحت + آمایش سرزمین و توسعه و توازن منطقه ای + کاهش وابستگی اقتصاد به نفت + ارتقای تعاون و رقابت پذیری در اقتصاد	هیات دولت + شورای عالی تدوین برنامه پنجم + ستاد هماهنگی و تلفیق برنامه پنجم + ۷ کارگروه های مشترک (فرهنگ اسلامی - ایرانی + اجتماعی و اداری + علمی و فناوری + اقتصادی + سیاسی و امنیتی + قضایی و حقوقی) + کمیسیون برنامه ریزی قضایی و توسعه منطقه ای + ۴۳ کارگروه تخصصی زیرمجموعه کارگروه های مشترک	نه فصل (فرهنگ اسلامی ایرانی + علم و فناوری + اجتماعی + نظام اداری و مدیریت + اقتصادی + توسعه منطقه ای + دفاعی، سیاسی و امنیتی + حقوقی قضایی + بودجه و نظارت

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• رویکردهای حاکم بر تدوین برنامه ششم توسعه

توجه به مجموعه اسناد بالا دستی

(قانون اساسی، سند چشم انداز، سیاست های کلی برنامه ششم، سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی و سیاست های کلی اصل ۴۴ و برنامه های دولت)

جلب مشارکت دستگاه های ملی و استانی

جلب مشارکت نخبگان، خبرگان و اندیشمندان

جلب مشارکت بخش های خصوصی، تعاونی و غیردولتی

واقع نگری نسبت به شرایط داخلی و بین المللی

رعایت پایبندی به قانون، شفافیت تصمیمات و نظارت پذیری

استفاده حداکثری از منابع موجود کشور

محدود نمودن احکام

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• ویژگی های برنامه ششم توسعه

- قرار گرفتن سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی به عنوان یکی از ارکان تدوین برنامه
- جامعیت برنامه با نگرش ویژه به موضوعات خاص و کلی کشور
- شناخت صحیح عوامل ایجاد حرکت توسعه پایدار
- تقویت جایگاه مدیریت مناطق در نظام برنامه ریزی
- جلب مشارکت همگانی و توجه به ظرفیت های ملی در تدوین برنامه
- تدوین برنامه در شرایط عدم قطعیت ها و محدودیت منابع مالی ناشی از تحریم

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

- فرایند تدوین لایحه برنامه ششم توسعه

بطور معمول فرایند تدوین برنامه توسعه کشور در چارچوبی صورت می پذیرد که به نظام برنامه ریزی موسوم است. این چارچوب شامل کلیات، محتوا، فرایند و ساختار می باشد که بر اساس آن تدوین برنامه ششم توسعه از خرداد ماه سال ۱۳۹۳ آغاز و شامل مراحل ذیل می باشد

مشخص نمودن اصول حاکم بر تدوین برنامه و جهت گیری اصلی منبث از سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور
تعیین مراحل تدوین برنامه بر اساس محتوایی که کلیان آن مورد نظر برنامه ریزان کشور است
تعیین ساختار و فرایند مناسب تدوین برنامه

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• فرایند تدوین لایحه برنامه ششم توسعه

فعالیت هایی که به صورت گام به گام برای تهیه لایحه برنامه ششم انجام خواهد شد به ترتیب زیر می باشد

آسیب شناسی برنامه های گذشته

تهیه گزارش تحلیلی شناخت و تبیین وضع موجود

تعیین اهداف کلان برنامه

تعیین اهداف کلان بخش های اقتصادی متناسب و سازگار بر اهداف کلان

تعیین اهداف کلان فرابخشی با توجه به سند چم انداز

بازنگری ضوابط ملی آمایش، تدوین راهبردهای توسعه مناطق و تهیه نظریه پایه توسعه استان

تعیین راهبردها و سیاست های توسعه بخشی / فرابخشی

تعیین **موضوعات خاص** به منظور رفع موانع توسعه، ایجاد محرک و یا رفع عدم تعادل های منطقه ای

تهیه برنامه های راهبردی بخش ها و فرابخش ها

استخراج مفاد قانونی لازم شامل خلاء ها و یا تسهیل کننده های اجرای برنامه برای ایجاد زمینه اجرا و تحقق اهداف پیش بینی شده

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

• فرایند تدوین لایحه برنامه ششم توسعه

برنامه ششم توسعه در چهار مرحله به شرح زیر تهیه و تنظیم می گردد و لایحه برنامه در مرحله سوم به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

فرآیند	مرحله
پیشنهاد سیاست‌های کلی	مرحله اول
شناخت وضع موجود و آسیب‌شناسی برنامه‌های گذشته و موانع توسعه تعیین اهداف کلان اقتصادی اجتماعی و فرهنگی تعیین راهبردهای بخش و فرابخش	مرحله دوم
بازنگری ضوابط ملی آمایش، تدوین استراتژی‌های توسعه مناطق و تهیه نظریه پایه توسعه استان تعیین موضوعات خاص	
بررسی و تصویب گزارشات مرحله دوم و تهیه پیش‌نویس لایحه برنامه ششم و اسناد	مرحله سوم
تهیه برنامه اجرایی و عملیاتی بخش / فرابخش / استان (بعد از تصویب لایحه برنامه)	مرحله چهارم

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

- **رویکرد اصلی برنامه ششم توسعه : جامع نگر با نگاه ویژه به موضوعات خاص**

موضوعات خاص می توانند در سه گروه یا سطح دسته بندی شوند

دسته اول - اولویت هایی که در هر بخش تعیین می شوند

دسته دوم - پروگرام های اجرایی

دسته سوم - اولویت های منطقه ای از نوع برنامه عمران و توسعه مناطق خاص

پروگرام های اجرایی مجموعه ای متشکل از اهداف، پروژه های مشخص، سازماندهی و تشکیلات اجرایی به منظور رفع یک مانع توسعه و یا ایجاد یک قطب توسعه در بخش های اقتصادی، اجتماعی یا فرهنگی (برنامه ریزی توامان چندین پروژه به هم پیوسته و یا خوشه ای از پروژه های متجانس و به هم مرتبط اولویت دار که می تواند به یک یا چند بخش تعلق داشته باشد)

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

- اسناد برنامه ششم توسعه مشتمل بر موارد ذیل می باشد :

سیاست های کلی برنامه

لایحه برنامه ششم (مجموعه احکام، جداول کمی در بخش اهداف و پیش بینی منابع، موضوعات خاص تا سطح برنامه اجرایی، برنامه راهبردی بخشی و فرابخشی)

اسناد پشتیبان

سند برنامه (مبانی نظری، تصویر شاخص های اقتصادی و اهداف کمی)

مستندات پیوست لایحه برنامه

گزارش تبیین وضع موجود و چشم انداز آن در حوزه های کلان

گزارش تبیین وضعت منطقه و جهان در حال و آینده

گزارش عملکرد سند چشم انداز در دوره ۱۳۹۴ - ۱۳۸۴ و الزامات تحقق آن در سال های باقی مانده

گزارش شیوه استخراج موضوعات خاص

گزارش آسیب شناسی برنامه های توسعه بعد از انقلاب

گزارش وضعیت موجود سازمان فضایی

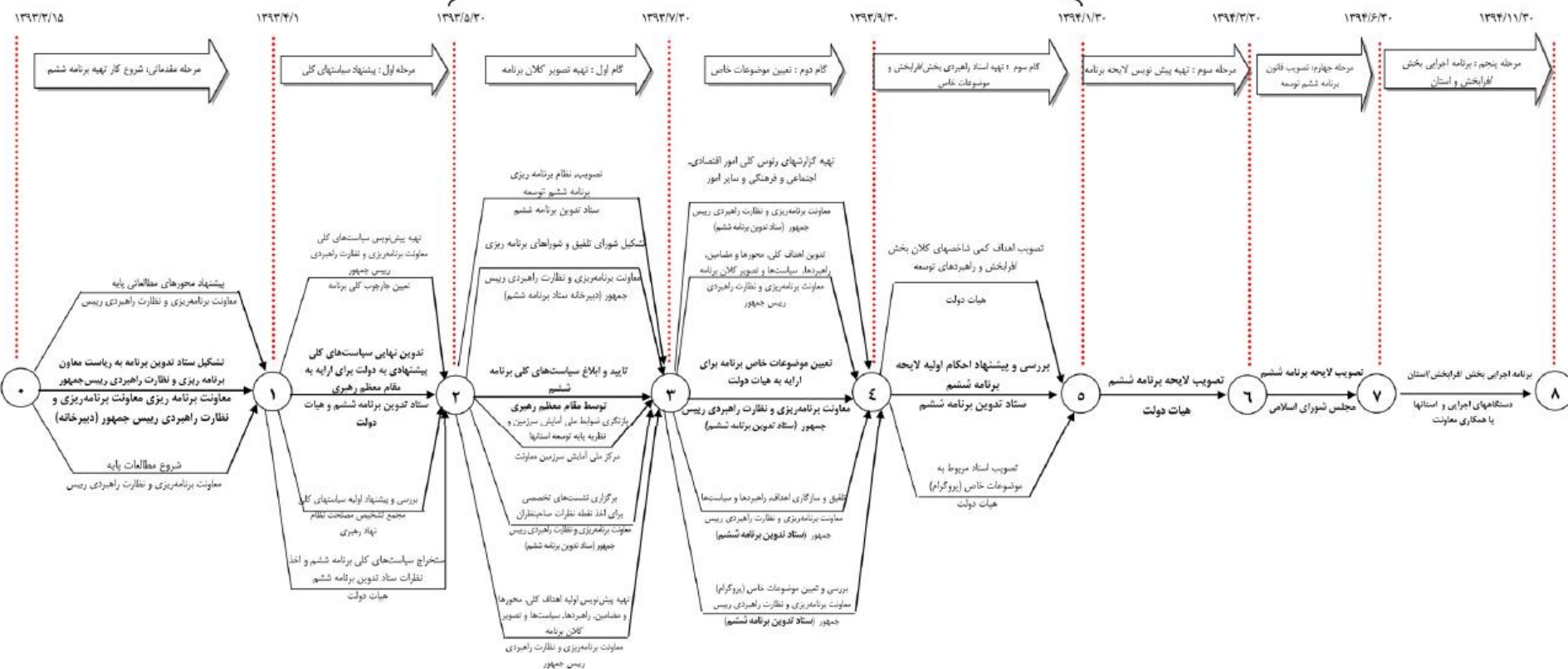
گزارش تحلیل و تبیین عدم تعادل های منطقه ای

...

آشنایی با نظام برنامه ریزی برنامه ششم توسعه

۳.۲ نمودار زمانی قانون برنامه ششم توسعه

مرحله دوم

آسیب شناسی نظام برنامه ریزی کشور

- نحوه تهیه و تدوین، تصویب، اجرا و نظارت بر اجرای برنامه های توسعه کشور نشان می دهد که اهم آنها عموماً با مشکلات و عوامل بازدارنده روبرو هستند که از جمله مهمترین این آسیب ها می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

عدم توجه به پیش بینی درصد تحقق اهداف بر اساس محدودیت ها و ظرفیت های کشور

توجه کمتر به نقش و مشارکت فعالان اصلی بخش خصوصی و نهادهای مدنی

مشخص نبودن محدوده عمل قانونی مجلس شورای اسلامی در تغییر لایحه برنامه

عدم تهیه برنامه های عملیاتی و یا تاخیر در تدوین آیین نامه های اجرایی برنامه های پنج ساله

عدم انطباق دوره های اجرایی برنامه های توسعه با دوره های قانونی فعالیت مجلس و ریاست جمهوری

دولتی بودن مراکز آماری و فقدان مراکز خصوصی مستقل آماری و تاخیر در انتشار آمار

عدم ارائه به موقع گزارش های سالانه نظارتی

تداخل وظایف دستگاه های نظارتی و دائمی مستمر نبودن فرایند نظارت بر اجرای برنامه

...

جمع بندی و پیشنهاد اقدامات اجرایی

• حضور پررنگ فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه پنجم توسعه به نوعی نتیجه همدلی و درک مشترک مجلس، دولت، نخبگان و در یک کلام حاکمیت از اهمیت این فناوری در توسعه و پیشرفت کشور بوده است که متأسفانه به رغم پیش بینی ها و تصویب زیرساخت های قانونی مناسب در این حوزه، اکنون در ماههای پایانی اجرای این قانون همچنان بخش عمده ای از احکام اجرا نشده و مسکوت باقی مانده اند و الزاما تکرار آنها در برنامه ششم (مشابه آنچه که از برنامه چهارم به برنامه پنجم منتقل شد) به تنهایی نخواهد توانست کشور را در مسیر صحیح تحقق اهداف توسعه ای سند چشم انداز قرار دهد. با این وجود برخی از مهمترین اقدامات اجرایی که با توجه به نقش و جایگاه سازمان نظام صنفی رایانه ای می توان مورد توجه قرار گیرد به شرح ذیل پیشنهاد می گردد :

اطلاع رسانی و آگاهی بخشی به اعضا سازمان از ظرفیت های قانونی پیش بینی شده در برنامه های توسعه

تشکیل دبیرخانه ای دائمی برای پایش پیشرفت و تحقق و اجرای احکام مرتبط با فناوری اطلاعات

تمرکز جدی بر نقش مطالبه گری اجرای قانون و پیگیری آیین نامه ها و دستور العمل ها اجرایی دستگاه ها

تشکیل کارگروه ویژه در سطح شورای مرکزی برای پیشنهاد حداقل یک پروگرام اجرایی مرتبط با فناوری اطلاعات

انتشار یک شماره ویژه ماهنامه تکفا با موضوع نقد و بررسی عملکرد دولت و حاکمیت در اجرای برنامه پنجم توسعه

با تشکر

علیرضا زارعی دولت آبادی
مدیر امور پروژه ها

سازه اطلاعات سامان
zareei@sis-eg.com

